

POSTANOWIENIE

Dnia 28 stycznia 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Helena Ciepla (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Zbigniew Strus (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa K. K. i M. C.

przeciwko G. K.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 20 stycznia 2005 r.,

kasacji pozwanego od postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 10 marca 2004 r., sygn.

akt I ACz (...),

uchyla zaskarżone postanowienie i sprawę przekazuje Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach procesu w postępowaniu kasacyjnym.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny oddalił zażalenie pozwanego G. K. na postanowienie Sądu Okręgowego umarzające postępowanie z powództwa K. K. i M. C. jako współników spółki cywilnej „I.(...)” o zasądzenie kwoty 83 839,90 zł z tytułu udziału pozwanego w stratach spółki, z której wystąpił. W ugodzie określono wysokość zobowiązania G. K. z tego tytułu, określono również wierzytelność jaką pozwany miał w stosunku do powodów. Poza tym treścią ugody objęto wierzytelność spółki z ograniczoną odpowiedzialnością „J.(...)” reprezentowanej przez G. K.. Wierzytelności tej spółki zostały potrącone z wierzytelnościami powodów.

Uzasadniając rozstrzygnięcie Sąd Apelacyjny skoncentrował się na wykazaniu, że ugoda nie była dotknięta błędem określonym w art. 918 § 1 k.c., dlatego nie można

podważać jej skuteczności oraz rozstrzygnięcia sądu w przedmiocie umorzenia postępowania.

W kasacji pozwany wskazał przepisy art. 918 i 498 k.c., art. 223 § 1 k.p.c. oraz art. 355 § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Ugoda zawarta w toku postępowania przed sądem, zwana ugodą sądową, ze względu na pojednanie się stron, stanowi pożądaną z przyczyn społecznych sposób zakończenia sprawy cywilnej rozpoznawanej przed sądem powszechnym (por. art. 10 k.p.c.). Łączy dwa rodzaje czynności - materialnoprawną i procesową. Jako czynność procesowa wpływa na rozstrzygnięcie sądu, podobnie jak pozostałe - wymienione w art. 158 § 1 pkt 3 k.p.c. W razie skutecznego zawarcia, tj. braku przesłanek uznania niedopuszczalności (głównie wymienionych w art. 203 § 4 k.p.c. oraz w innych szczegółowych wypadkach) sąd obowiązany jest umorzyć postępowanie (art. 355 § 1 k.p.c.), a ugoda staje się tytułem egzekucyjnym. Aspekt materialnoprawny wyraża się w obowiązku stron złożenia przed sądem oświadczeń woli ukierunkowanych na osiągnięcie skutków określonych w art. 917 k.c.

W wypadku istnienia zobowiązania kształtowanego wolą stron mogą one doprowadzić do całkowitego lub częściowego umorzenia wierzytelności i czynność ta mimo dokonania poza sądem będzie wywierać również wpływ na rozstrzygnięcie przez sąd zawisłego sporu. Jednak bez cofnięcia pozwu lub zrzeczenia się roszczenia sąd będzie zobowiązany wydać orzeczenie co do istoty sprawy oddanej pod osąd, w tym bowiem wyraża się realizacja prawa powoda (art. 45 Konstytucji). Natomiast ugoda wymaga zakończenia procesu orzeczeniem formalnym. Z istnienia związku między obydwiema czynnościami wypływają konsekwencje dla postępowania, tj. wciągnięcia osnowy ugody do protokołu sądowego, złożenia podpisów i następnie - wydania postanowienia o jego umorzeniu. Aby umorzenie nastąpiło, czynność materialnoprawna musi pozostawać w bezpośrednim związku z żądaniem pozwu i kształtować treść roszczenia lub określać jego podstawę. Ponadto może być dokonywana tylko między stronami procesu, ponieważ włączenie do osnowy ugody osoby trzeciej jako strony czynności materialnoprawnej (czyniącej ustępstwo) nie pozwala na umorzenie wobec niej procesu, a dla zaistnienia ugody sądowej związek między czynnością procesową i materialnoprawną jest tak ścisły, że zakończenie procesu jest równie istotne jak zakończenie sporu na płaszczyźnie materialnej, i ze względu na miejsce unormowania

(Kodeks postępowania cywilnego) należy uznać, że aspekt proceduralny ma co najmniej znaczenie równe materialnemu.

W rozpoznawanej sprawie spółka z ograniczoną odpowiedzialnością „J.(...)” nie była stroną procesu, a przedstawicielstwo G. K. było okolicznością nieistotną dla kształtu podmiotowego toczącego się postępowania. Potrącenie (raczej kompensacja) wierzytelności wymienionego podmiotu, jako zdarzenie z zakresu nie objętego procesem, nie spełniało warunków czynności procesowej, i nie usprawiedliwiało umorzenia postępowania. Kompensacja taka jako samodzielna czynność prawa materialnego mogłaby mieć wpływ na motywy i zakres ustępstw czynionych przez strony procesu, jednak nie powinna stanowić „osnowy”, czyli istotnej treści ugody wprowadzanej do protokołu posiedzenia. W rozpoznawanej sprawie treść protokołu nie pozwala wypreparować oświadczeń woli dotyczących spółki „J.(...)” z treści ugody bez zburzenia jej osnowy.

Dlatego kasacja oparta jest na usprawiedliwionej podstawie i stosownie do art. 393¹³ § 1 k.p.c. należało orzec jak w sentencji.